

מקורות לשעור בהלכות מוקצה (#1)

שמירת שבת כהלכתה

נז. (ה) אין הבסיס נאסר בטלטול אלא אם כן יש למוקצה שעליו חשיבות לגביו (רכד), אבל אם אין לו חשיבות לגביו, כמו מטבע פחות-ערך שהונח על השולחן (רכה), או חפץ מוקצה שתלה אותו על דלת החדר (רכו), אין הדבר המותר נהפך לבסיס ומותר לטלטלו, וכפי שמבואר לעיל סעיף מט.

מוקצה שאין לו חשיבות

נז. (ו) אין הבסיס נאסר בטלטול אלא אם הניח על הדבר המותר מוקצה בלבד, או אפילו נמצא עליו גם דבר המותר בטלטול, אלא שהמוקצה חשוב לו יותר מן ההיתר (רכז). אבל אם נמצא, במשך בין-המשות (רכח), על הדבר המותר

בסיס לדבר האסור והמותר

המשות

גם מוקצה וגם דבר המותר בטלטול (רכט), והדבר המותר בטלטול חשוב לו יותר מאשר המוקצה (רל), כגון שהדבר המותר נחוץ לו לשבת, וכדלהלן סעיף סא, אין הדבר המותר נהפך לבסיס (רלא) ומותר לטלטלו, וכפי שמבואר לעיל סעיף מט. ודין זה נאמר אפילו אחרי שהוסר הדבר המותר בטלטול במשך השבת, והמוקצה בלבד נשאר על הדבר המותר (רלב).

ולא רק אם המוקצה והדבר המותר בטלטול מונחים שניהם יחד על הדבר המותר, אלא גם אם אחד מהם מונח על הדבר המותר, ואילו השני תלוי בו מן הצד או אפילו בתחתיתו, כי גם אז דין אחד להם (רלג).

סג. ונוהגים להניח (רנב) על השולחן, לפני זמן בין-המשות (רנג), חלות או כל דבר אחר בעל חשיבות שהוא נחוץ לשבת, כי אז אין השולחן נהפך לבסיס לאיסור, ומותר לטלטלו, אך תחילה יש להסיר ממנו את הפמוטות על ידי נכרי או לנערם מן השולחן. אי אפשר להסירם, כגון שאין נכרי, ויש חשש שיתקלקלו הפמוטות אם ינערם, או שהנרות דולקים, ויש לחשוש שיכבו על ידי הניעור (רנד), מותר לטלטל את השולחן בעודם עליו (אפילו בשעה שהנרות דולקים) (רנה), וגם אם החלות הוסרו מן השולחן (לאחר בין השמשות) ולא נשארו עליו רק הפמוטות (רנו). אמנם, כל זה רק כאשר הוא צריך לטלטל את השולחן, כגון שהוא זקוק למקום השולחן או זקוק לשולחן עצמו במקום אחר (וראה לעיל סעיף מט). אך אסור לטלטל את השולחן בעוד המוקצה עליו, אם אין כוונתו לשולחן עצמו או למקומו, אלא כוונתו היא רק לטלטול המוקצה, כגון שחושש לפסידת המוקצה, שלא יגנבוהו וכדו', או שרצונו ליהנות מאור הנר במקום האחר (רנו).

מוטות וחלות ל השולחן

המשות

עז. דלת של ארון או של בית שתלה בה חפץ מוקצה, אין הדלת נאסרת מדין בסיס, ומותר לפותחה ולסוגרה (רפג). וזאת מפני חשיבותה של הדלת, והרי היא מעיקר הארון או הבית, ואינה בטלה לגבי המוקצה שתלוי בה (רפד), וכדלעיל סעיף נו. ורצוי להוריד את המוקצה קודם השבת מהדלת (רפד*).

פח־אשפה ביתי התלוי על דלת של ארון מתחת לכיור וכדו', מותר לפתוח את הדלת כדי לשפוך בו אשפה, כי הרי הדלת מיועדת לכל הדברים שבארון. אבל אם הארון מיוחד רק לפח־אשפה - אסור לפתוח את הדלת אם נמצאים בפח דברי מוקצה.

קידר. פאר הגוי־ה

ל שם מ"ד (כ"א).
מ טור מהא דאפי
שם, וקפדוש
החוספות שם ג"ה
בגילויא) בשם רבנן
תם. ג ר"א"ש
בתשובה (כלל כ"ב סי' ח).

הלכות שבת סימן שי

מתר לטלטל הבגד, ולא אמרינן דכל הבגד נעשה בסיס למעות, (ל) הואיל (לא) נאין המעות על עקר הבגד, אָבֵל אין ללבושו בשבת, דחושבין (ט) שְׂמָא יצא בו, כדלעיל סימן ש"א סעיף ל"ג (בית יוסף סוף סימן ש"ט (ד"ה מחנכ"ד)). וְעַיֵן לעיל סימן רס"ו אם שָׂכַח פִּיסוֹ אָצִלוּ בְּשַׁבַּת מַה דִּינּוּ (בית יוסף): ח לְפָלִי שֵׁישׁ עֲלֵיו דְּבַר הָאִסוּר וְדָבַר הַמֵּתָר, מֵתָר לְטַלְטְלוֹ, כְּגוֹן מַחְתָּה (לב) שֵׁישׁ עֲלֵיהָ מִבְּעוֹד יוֹם אֶפֶר שְׂמֵתָר (י) לְטַלְטְלוֹ לְכַסּוֹת בּוֹ רֵק אוּ צוּאָה, וְיֵשׁ עֲלֵיהָ גַם פֶּן שְׂבָרֵי עֲצִים שֶׁהֵם אִסוּרִים בְּטַלְטוּל, מֵתָר לְטַלְטְלָהּ הַמַּחְתָּה כְּמוֹ שֶׁהִיא. מִרְכָּגוֹן שְׂדָבָר הַמֵּתָר (י"ב) (לג) חֲשׂוֹב מִדְּבַר הָאִסוּר, אָבֵל אִם דְּבַר הָאִסוּר חֲשׂוֹב יוֹתֵר מִדְּבַר הַמֵּתָר, בְּטַל אָצִלוֹ וְאִסוּר לְטַלְטְלוֹ. (לד) וְיִטְעַם הֵתֵר טַלְטוּל זֶה מִשּׁוּם דְּלֹא אֶפְשֵׁר לְמַנְקֵט קְטָמָא לְחוּדָה אֶפְלוּ אִי שְׂדֵי לֵה (ט"ז) מִהַמְּחָתָה, (אוּ אִם צָרִיף (לה) לְמַקּוֹם הַמַּחְתָּה כְּמוֹ שְׂנַתְבָּאָר לְעִיל סִימָן ש"ט (ס"ה)). וְאִם אִינוּ צָרִיף אֵלָא לְגוֹף הַמַּחְתָּה, לֹא יִטְלְטְלָנָה כְּמוֹ שֶׁהִיא, אֵלָא (י"ב) (לו) יִנְעֵר הָאֶפֶר וְשְׂבָרֵי הָעֲצִים בְּמַקּוֹמָם וְיִטַּל הַמַּחְתָּה. הֵגָה: וְכֵן אִם יוֹכַל לְנַעַר הָאִסוּר לְחוּד, יִנְעֵרְנּוּ וְלֹא יִטְלְטְלֵנּוּ עִם הַהֵתֵר (בית יוסף ד"ה י"ח) בשם תשובת הרא"ש (כלל כ"ב סי' ט). וְכֵן זֶה לֹא מֵיָרִי אֵלָא שֶׁהִיָּה הַהֵתֵר עִם הָאִסוּר מִבְּעוֹד יוֹם, אָבֵל אִם הִיָּה (לז) הָאִסוּר עֲלֵיו (י"ז) לְבַד, לֹא

מִשְׁנֵה בְּרוּרָה

בין בהניח ויבין בשכח ויבין שנתבטח לקמה: (ל) הואיל וכו'. כלומר, דהכיס אינו תפור לארכו בבגד, אלא פיו לבד תפור והוא בלו תלוי [בית יוסף]. דאם היה הכיס בלו תפור בבגד, (ט) אמרינן דכל הבגד נעשה בסיס, ואף דהכא מירי בשכח, מפל מקום על כל פנים היה צריך לנער מתחלה המקצה וכדלעיל בסימן ש"ט סעיף ד', מה שאין כן כשהכיס תלוי אין צריך אפלו נעור מתחלה, (ט) ויש מחמירין וסוברין דגם בזה צריך נעור מתחלה: (לא) ואין המעות וכו'. כתב המגן אברהם (סק"ח), דוקא כשפה הכיס תפור להבגד אז אמרינן דהוא בטל לגבי הבגד, וכן כשיש מעות תוף תכה שבשלתון ושקורין טישקעסטי"ל] ועשוי בענין שאי אפשר להוציאו לגמרי מן השלתון, ועל פן נתבטל לעקר השלתון, אבל כשכיס מלא מעות קשור לבגד, הוא כלי בפני עצמו ואינו בטל לגבי הבגד, וכן התכה אם יכולין להוציאו לגמרי מן השלתון, ואם פן כל אחד ואחד כלי בפני עצמו ולא נתבטל לגבי השלתון, וממילא אסור לטלטל הבגד והשלתון, שהרי הם נעשים בסיס להמעות כשהניח את המעות בהם מערב שבת על דעת שיהיו שם בשבת ואם לא שמנח על השלתון דבר הותר שחשוב יותר (כ) ונעשה השלתון בסיס לו וכדלקמה בסעיף ח'. ואם שכח לטלם מערב שבת, על כל פנים צריך מדינא נעור מתחלה. אף אם יש בתוכם רק איזה פרוטות, בטלים לגבי הבגד והשלתון, דאין אדם מבטל בגדו ושלחננו בשביל איזה פרוטות [ח"י אדם (ח"ב כלל סו ס"ו)]. עוד כתב (שם ס"א), דנראה לי דוקא כשהתכה שבשלתון הוא מיוחד תמיד למעות או שאר דבר מקצה, אבל כשהתכה התלויה בשלתון עשויה תמיד להניח בה לחם וספנינים וארע שהניח בה מעות, אפלו אין בה לחם וספנינים, אף על גב דהשישקעסטי"ל ודאי אסור לטלטל, אבל מתר לטלטל השלתון, שהרי גם השישקעסטי"ל הוא בעצם כלי שמלאכתו להתר, ואם פן נעשה השלתון בסיס לאסור ולהתר, וצריך עיון, ועיין שם עוד מה שכתב בענין זה: ח (לב) שיש עזייה מבעוד יום וכו'. לאפוקי (ט) אם הסק

מ"ב ס' רעז"ס"ק יח

דעתו לסלק למחר. (טז) ואם היה מנח על השלחן בין השמשות גם כפרות באושאר דברים (יז) שצריך לשבת, פשיטא דהם חשובים יותר מן הנר (יח) דהינו מן שלהבת הנר הדולקת ונעשה בסיס לגביהו, וכמו שכתוב בסימן ש"י סעיף ח' דהיכי דהוא בסיס להתר ולאסור ולהתיר חשוב יותר דהוא בטיל לגבי ההתר, ושרי לכלי עלמא לנער, (יט) ואם אי אפשר לנער במקום זה משום פסידא דהינו שיפסיד איזה דבר על ידי הפלת הנר במקום זה, רשאי לטלטל השלחן למקום אחר ולנערו שם. ואם צריך למקום שעומד השלחן להושיב שם איזה דבר, רשאי לטלטל השלחן ואפלו בעוד שהנרות דולקות עליו, דכיון שהיה מנח עליו הלחם הצריך לשבת לא נעשה בסיס לאסור. ומזה נובע המנהג שהנשים נוהרות לתן כפר הצריך לשבת על

השלחן קדם הדלקת הנרות, ומנהג נכון הוא כפי שיהא (ס) מתר לטלטל את השלחן כשהיה צריך לו, (כ) ורק אם הנר הוא של שמן

אג"מ ה:כב:יז

שאלה: דבר שבסיס לדבר האסור ולדבר המותר, דאזלינן בתר דבר החשוב (סימן ש"י סעיף ח'), האם דבר החשוב הוא לפי שוויותו וערכו, או לא. למשל, מה דין סידור תפילה ומאה דולר, המונחין על גבי בסיס.

תשובה: דבר החשוב לא דיינינן רק לפי שוויותו, דוודאי באופן דסידור וכסף יש לסידור חשיבות יותר מכסף. ואם יש לו משקפיים ומעות ע"ג בסיס, כיוון דצריך הוא למשקפיים מייד, הו"ל משקפיים כדבר חשוב לגבי מעות. ולא משנה כמה אלפי דולר מונחים כאן, כיוון דצריך עכשיו את המשקפיים יותר מהמעות. אכן אם יש לו עוד זוג משקפיים, ולא צריך משקפיים אלו כעת, חשיבי להו מעות כדבר החשוב. ואם היה לו כיכר והון רב על הבסיס, אזלינן בתר הכיכר כיוון דצריך להאי כיכר בשבת.

בה, שהוא כמו הדלעת עצמה שהוא בטל אגבה, (ח) ואם לאו אסור: ג הפלפלה מלאה פרות ואבן בתוכה, אם הם פרות רטבים כגון תאנים וענבים, יטל אותה (ט) כמו שהיא, שאם ינער הפרות מתוכה יפסדו, (י) אבל אם הם פרות שאינם נפסדים, (יא) ינערם וינער גם האבן עמהם, ולא יטלנה עמהם. ונהני מלי פשאין צריך אלא לפרות או לפלפלה, אבל אם היה צריך (יב) למקום הפלפלה,

באור הלכה

א * ויש אומרים שלא אסרו וכו'. בב"ח (ס"א) כתב דנקטינן לחמרא פסקרא הראשונה, אבל באלה רבה (ס"ב) כתב א' דיש לסמך על דעה זו משום סכנת חלי, וגם דמב"ן בתראה הוא ותר"ן הביאו (נט. ד"ה גמ'):

משנה ברורה

א (א) והאבן בידו. ומירי שהוא (ב) בחצר דאין בה אלא משום אסור טלטול, ולכך לא אסרו בזה, משום צערא דתינוק גדלקמן, אבל ברשות הרבים ודאי אסור משום אסור הוצאה, דכשנושא את

התינוק הוי כאלו נושא את האבן בידו [גמרא (קמ"א)]: (ב) געגועין ע"י וכו'. ולכך (ג) לא אסרו טלטול שלא בידים במקום סכנת חלי. (ד) ואם תאמר ישליף האבן מידו כמו שכתב סעיף ג' דצריך לנער האבן מהפלפלה, יש לומר שיצעק התינוק ויבכה. ואם נפל האבן מיד התינוק, (ה) אסור להגביהו ולתנו לו, דזהו טלטול בידים, אלא יוריד התינוק מעל כתפו ויגביה התינוק את האבן ויחזר ויטלנו: (ג) אב"י אם אין וכו'. דמה שמטלטל להתינוק עם המקצה, (ו) הוי כאלו הוא עצמו מטלטל להמקצה ואסור: (ד) ואתי אבזה לאתווי. רצונו לומר, ונמצא מטלטל המקצה בידים, וזה לא התירו (ו) אפלו במקום שגוגע לחשש חלי הבן, כיון דלא הוי חשש סכנת נפש: (ה) גם דינר בידו. רצונו לומר, דאז יוכלו לטעות ולומר (ז) דכשם שהתירו בשביל התינוק לשאנו כשהדינר בידו אף שממילא מתטלטל גם הדינר, כך מתר לשא את הדינר עצמו בידו (ח) אחר שנפל ולתנו ליד התינוק: ב (ו) נגשזה בדפנה. ומירי (ט) שהדקה יפה להפלפלה (י) או שקשר, אבל בלאו הכי לא נעשה כדפנה: (ז) וכן דלעת. הינו דלעת יבשה וחלולה שממלאין בה מים, ורק מפני שהיא קלה וצפה על פני המים, (י) תולין בה אבן כדי להכבדה: (ח) ואם לאו אסור. שהדלעת עצמה מקצה, (י) שנעשית בסיס לדבר האסור: ג (ט) כמות שהיא. אף שיש אבן בתוכה, (יא) דנעשית הפלפלה בסיס לאסור ולהתר ומהתר חשוב יותר ובטל האסור לגבה, והוי כאלו אינו בסיס רק להתר. ואף על גב דממילא מטלטל גם האבן, שרי לטלטל הפלפלה ולהגיע למקום שיצעה, (י) ואין צריך ללקט הפרות מתוך הסל בידו, פן יפלו לארץ, אבל אם הפרות מנחים בסלים קטנים תוף הפלפלה, יטלם בידו מתוך הפלפלה: (י) אב"י אם הם וכו'. כיון שיוכל באיזה עצה לתקן שלא יטלטל האבן, לא הקלו בזה אף שהוא בסיס לאסור ולהתר, וכן אם יכול לנער האבן לבד מתוך הפלפלה ולהשליכו, גם כן מחיב בזה וכמבאר לקמן בסימן ש"י סעיף ח' בהג"ה: (יא) ינערם וינער וכו'. רצונו לומר ואחר כך (ט) יחזר ויניחם לתוך הפלפלה אם רוצה להגיעם לשלחן. ואף יזהר שלא יתפזרו אחת הנה ואחת הנה, דאי לאו הכי אסור ללקט אותם ולהניחם אחר כך בתוך הפלפלה משום עבדא דחל, וכמבאר לקמן בסוף סימן של"ה (ס"ה) [תוספת שבת (ס"ה)]: (יב) למקום הפלפלה. דאז אי אפשר לנער, דשמא יפל האבן למקום שצריך אליו, (ט) לכך יכול לטלנו כמות שהיא עם האבן ולטלטלה עד מקום שיצעה, וינער אותה שם או יניחנה כמות שהיא: ד (יג) שכח אבן וכו'. דבמיניו בכונה על פי החבית, הרי החבית גופא מקצה ואסור להטותה, דנעשית בסיס להאבן וקדלקמה: (יד) על צדדה. ומירי בשצריך לקח מהיין שבתוכה, וכן בכר פשצריך לשכב עליו, ולכן התירו לטלטל המקצה באופן זה שאינו מטלטל להדיא רק על ידי נעור. אבל אם אינו צריך להם כלל, רק שחושש משום פסידת המקצה גופא שלא יגנבום, אפלו נעור אסור, (י) כן כתב מגן אברהם (ס"ה) בשם רבנו ירחם (נתיב יב חלק יג). ואם משה החבית והכר בגופו ולא בידו,